

החלטת בית הדין הגבוה לצדק של האיחוד האירופי - חובה לסמן מוצרים אשר מקורם מעבר לקו הירוק

ברצוננו להביא לידיעתכם את החלטת בית הדין הגבוה לצדק של האיחוד האירופי ("ECJ"), מיום 12 בנובמבר 2019 ("החלטת ה-ECJ"), הנוגעת לחובה לסמן מוצרים אשר מקורם מעבר לקו הירוק, וההשלכות המשפטיות האפשריות נוכח החלטה זו.

פרטי המקרה

החלטת ה-ECJ ניתנה בעקבות עתירה שהוגשה על-ידי יקב "פסגות" בצרפת, לאור הדרישה של משרד הכלכלה הצרפתי לסמן מוצרים אשר מקורם בישובים ישראלים מעבר לקו הירוק (לרבות, רמת הגולן, מזרח ירושלים, יהודה ושומרון, וכל שטח אשר חורג מגבולות '67), בתווית המדגישה כי מדובר במוצר שיוצר ב"התנחלות ישראלית" (Colonie Israélienne או Israeli Settlement). בית המשפט בצרפת פנה בבקשה ל-ECJ להבהיר האם נדרש לציין כאמור את מקורו של המוצר על-פי הדין האירופי בנוגע לסימון מוצרים.

על-פי החלטת ה-ECJ, בהתאם לדין האירופי, ובפרט לתקנות הנוגעות לסימון מזון¹, מטרת סימון מוצרים באופן מדויק היא מניעת הטעיית צרכנים. לפי ה-ECJ, למקום הייצור של מוצר מזון עשויה להיות חשיבות מרכזית בשיקול הצרכן האם לרכוש את המוצר או לאו, מסיבות דתיות, בריאותיות ומוסריות. על כן, על-פי ה-ECJ, יש לבחון האם תווית הסימון על מוצרי מזון עשויה להטעות את הצרכן להאמין כי מוצר מזון מקורו במדינה או בשטח אחד, וזאת למרות שבפועל מקורו אחר, ובכך לפגוע באוטונומיה של הצרכן.

לשיטת ה-ECJ, בשל הכרעות בינלאומיות לפיהן השטחים מעבר לקו הירוק נמצאים תחת כיבוש והישובים הישראליים בשטחים אלו ("התנחלויות") מהווים הפרה של המשפט הבינלאומי, הרי שצרכן רשאי לקבל החלטה מודעת ומוסרית שלא לצרוך מוצרי מזון שמקורם שם.

לאור זאת, קבע ה-ECJ כי יש חשש להטעיית הצרכן אם תווית הסימון על מוצרי מזון שמקורם בהתנחלויות לא תציין זאת מפורשות, שכן, תווית סימון המציינת רק שמקורו של המוצר בשטחים מעבר לקו הירוק, עשויה להטעות את הצרכן לחשוב כי מקור המוצר המזון מישוב פלשתיני, ולא כך הדבר. עוד בעניין זה, קבע ה-ECJ, כי במקרים בהם כתובתו הרשמית של יצרן מוצר המזון איננה מעבר לקו הירוק, אך מוצר המזון מקורו בשטחים אלו, ציון כתובתו הרשמית של היצרן ולא מקור מוצר המזון יטעה את הצרכנים. על-כן, קבע ה-ECJ שעל-פי הדין החל באיחוד האירופאי, נדרש כי תווית סימון על מוצרי מזון שמקורם בהתנחלויות תציין זאת מפורשות, אחרת קיים חשש כי היא מטעה צרכנים.

¹ Regulation 1169/2011 of 25 October 2011 on the provision of food information to consumers.

כעת, על מדינות האיחוד האירופי לבחון כיצד להטמיע את החלטת ה-ECJ. בין היתר, האם תווית הסימון תדרש כבר אצל היצרן או שיהיו אלו רשויות המכס או המשווקים של מדינות האיחוד האירופי שידרשו לכך.

הסתייגויות והשלכות

יודגש כי האיחוד האירופי אינו מחיל דרישות דומות על מוצרי מזון שמקורם משטחים כבושים אחרים, למשל: צפון קפריסין (בשליטה תורכית) או מערב סהרה (בשליטה מרוקאית). על-כן, החלטת ה-ECJ קובעת סטנדרט כפול ומפלה, המנוגד לעקרונות היסוד של האיחוד האירופי ולסטנדרטים בינלאומיים נוספים, דבר אשר עשוי לתמוך בדרישה לדון מחדש בהחלטה זו.

להחלטה זו ישנן השלכות לא רק על שוק היין המקומי, אלא לכאורה לכל מוצר מזון המיוצר מעבר לקו הירוק ומיוצא למדינות האיחוד האירופי. החלטה זו עשויה להשפיע גם על מוצרים ועל שירותים נוספים המיוצרים בשטחים מעבר לקו הירוק, הן בדרישה לסמן את מקורם והן בדרישות נוספות במסגרת התחייבויות חוזיות או בדיקות נאותות ודיווח לרשויות. כמו כן, להחלטה זו עלולות להיות השלכות הן בקשר לאופן הפעילות של תאגידי הפועלים במקומות אלו, או שתוצרתם מיוצרת מעבר לקו הירוק והן אם וככל שתבחן השקעה בהם.

נשמח לעמוד לרשותכם למתן כל הסבר, מידע או מציאת פתרון מתאים.

עו"ד תום גל ממחלקתנו, מתמחה בדיני זכויות אדם וארגונים בינלאומיים. לעו"ד גל רקע עשיר בפעילות מול ארגוני או"ם ובתי-דין בינלאומיים, לרבות ג'נבה, פריז והאג, והיא מייעצת לארגונים, לחברות ולפרטיים בנושאי משפט בינלאומי. עו"ד גל משלימה בימים אלו דוקטורט באוניברסיטת ג'נבה בתחום המשפט הבינלאומי, ובעלת LL.M. (בהצטיינות) בזכויות אדם ודיני מלחמה מאוניברסיטת ג'נבה.

* * *

נשמח לעמוד לרשותכם בכל שאלה ו/או הבהרה

* * *

הסקירה לעיל הינה בבחינת תמצית. המידע הכלול בה נמסר למטרות אינפורמטיביות בלבד ואין במידע כדי להוות ייעוץ משפטי. לקבלת פרטים נוספים, אנא פנו למחלקת ליטיגציה תאגידי, מנהלית ותובענות ייצוגיות בטלפון 03-6089803 או לשותף האחראי על הטיפול בעניינכם במשרד גולדפרב זליגמן ושות'.